2024/2121

6.8.2024

Vyhlásenie o právnych dôsledkoch rozsudku Súdneho dvora vo veci *Komstroy* a spoločnom porozumení O neuplatniteľnosti článku 26 Zmluvy o energetickej charte ako základu pre rozhodcovské konania v rámci EÚ

VYDANÉ ZÁSTUPCAMI VLÁD ČLENSKÝCH ŠTÁTOV A EURÓPSKEJ ÚNIE 26. JÚNA 2024

SO ZRETEĽOM na Zmluvu o energetickej charte podpísanú v Lisabone 17. decembra 1994 (Ú. v. ES L 380, 31.12.1994, s. 24) a schválenú v mene Európskych spoločenstiev rozhodnutím Rady a Komisie 98/181/ES, ESUO, Euratom z 23. septembra 1997 (Ú. v. ES L 69, 9.3.1998, s. 1), v znení prípadných neskorších zmien (ďalej len „Zmluva o energetickej charte“),

SO ZRETEĽOM na pravidlá medzinárodného obyčajového práva kodifikovaného vo Viedenskom dohovore o zmluvnom práve,

BERÚC DO ÚVAHY, že členovia organizácie regionálnej hospodárskej integrácie v zmysle článku 1 ods. 3 Zmluvy o energetickej charte týmto vyjadrujú svoje spoločné porozumenie výkladu a uplatňovania zmluvy vo svojich vzájomných vzťahoch,

PRIPOMÍNAJÚC, že odstúpením strany, ktorá je signatárom tohto vyhlásenia, od Zmluvy o energetickej charte nie je ovplyvnený jej status člena organizácie regionálnej hospodárskej integrácie a nevylučuje sa tým ani možnosť, aby takýto člen v prípade záujmu vyjadril súhlas so spoločným porozumením výkladu a uplatňovania uvedenej zmluvy dovtedy, kým by mohla mať na neho právne účinky, a to najmä pokiaľ ide o článok 47 ods. 3 Zmluvy o energetickej charte,

SO ZRETEĽOM na Zmluvu o Európskej únii (ďalej len „ZEÚ“), Zmluvu o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“), Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (ďalej len „Zmluva o Euratome“) a všeobecné princípy práva Európskej únie a Euratom-u,

BERÚC DO ÚVAHY, že odkazy na Európsku úniu v tomto vyhlásení sa majú považovať aj za odkazy na jej predchodcu, t. j. Európske hospodárske spoločenstvo a následne Európske spoločenstvo, dokým nebolo nahradené Európskou úniou,

PRIPOMÍNAJÚC, že v súlade s judikatúrou Stáleho súdu medzinárodnej spravodlivosti [Otázka Javoriny (poľsko-československé hranice), poradné stanovisko, [1923] Zbierka SSMS, séria B č. 8, 37] a Medzinárodného súdneho dvora [Výhrady k Dohovoru o zabránení a trestaní zločinu genocída, poradné stanovisko, [1951] Zbierka rozhodnutí MSD 15, 20] právo poskytnúť záväzný výklad právnej normy vo veciach výkladu medzinárodnej dohody prináleží výhradne jej zmluvným stranám,

PRIPOMÍNAJÚC, že členské štáty Európskej únie zverili toto právo poskytnúť záväzný výklad práva Únie a Euratom-u Súdnemu dvoru Európskej únie, ako to vysvetlil Súdny dvor Európskej únie vo svojom rozsudku z 30. mája 2006 vo veci Komisia/Írsko (Mox Plant), C-459/03 (ECLI:EU:C:2006:345, body 129 až 137), v ktorom konštatuje, že výlučná právomoc vykladať a uplatňovať právo Únie a Euratom-u sa vzťahuje aj na výklad a uplatňovanie medzinárodných dohôd, ktorých zmluvnými stranami sú Európska únia, Euratom a členské štáty, a to vo vzťahoch medzi dvoma členskými štátmi alebo medzi Európskou úniou, resp. Euratom-om a členským štátom,

PRIPOMÍNAJÚC, že podľa článku 344 ZFEÚ a článku 193 Zmluvy o Euratome členské štáty Európskej únie nemôžu riešiť spory, ktoré sa týkajú výkladu alebo uplatňovania ZEÚ, ZFEÚ a Zmluvy o Euratome, inými metódami, než sú stanovené v týchto zmluvách,

PRIPOMÍNAJÚC, že Súdny dvor vo svojom rozsudku zo 6. marca 2018 vo veci Achmea, C-284/16 (ECLI:EU:C:2018:158) rozhodol, že články 267 a 344 ZFEÚ sa majú vykladať v tom zmysle, že im odporuje ustanovenie obsiahnuté v medzinárodnej dohode uzavretej medzi členskými štátmi, na základe ktorého investor jedného z týchto členských štátov môže v prípade sporu týkajúceho sa investícií v druhom členskom štáte začať konanie proti tomuto druhému členskému štátu pred rozhodcovským súdom, ktorého právomoc sa tento členský štát zaviazal akceptovať,

PRIPOMÍNAJÚC konzistentne opakovanú pozíciu Európskej únie, že Zmluva o energetickej charte sa nemá uplatňovať vo vzťahoch v rámci EÚ a že zámerom Európskej únie, Euratom-u a ich členských štátov nebolo a ani nemohlo byť, aby Zmluva o energetickej charte vytvárala medzi nimi akékoľvek povinnosti, keďže bola prerokovaná ako nástroj vonkajšej energetickej politiky Európskej únie s cieľom vytvoriť rámec pre spoluprácu v oblasti energetiky s tretími krajinami, zatiaľ čo vnútorná energetická politika Únie pozostáva naopak z prepracovaného systému pravidiel určených na vytvorenie vnútorného trhu v oblasti energetiky, ktorý upravuje výlučne vzťahy medzi členskými štátmi,

PRIPOMÍNAJÚC, že Súdny dvor Európskej únie vo svojom rozsudku z 2. septembra 2021 vo veci Komstroy, C-741/19 (ECLI:EU:C:2021:655, bod 66) (rozsudok Komstroy), ktorý potvrdil vo svojom stanovisku 1/20 (ECLI:EU:C:2022:485, bod 47), rozhodol, že článok 26 ods. 2 písm. c) Zmluvy o energetickej charte sa musí vykladať v tom zmysle, že nie je uplatniteľný na spory medzi členským štátom a investorom z iného členského štátu, pokiaľ ide o investíciu tohto investora v prvom členskom štáte,

PRIPOMÍNAJÚC, že výklad Zmluvy o energetickej charte v rozsudku Komstroy, ktorý je výkladom príslušného súdu a odráža všeobecný princíp medzinárodného práva verejného, sa uplatňuje od schválenia Zmluvy o energetickej charte Európskou úniou, Euratom-om a ich členskými štátmi,

BERÚC DO ÚVAHY, že články 267 a 344 ZFEÚ sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia takému výkladu článku 26 Zmluvy o energetickej charte, ktorý umožňuje riešiť spory medzi investorom jedného členského štátu Európskej únie na jednej strane a iným členským štátom Európskej únie, Európskou úniou alebo Euratom-om na strane druhej na rozhodcovskom súde („rozhodcovské konanie v rámci EÚ“), a

BERÚC DO ÚVAHY, že v každom prípade platí, že ak spory nemožno vyriešiť zmierom, strana sa môže vždy rozhodnúť, že v súlade s vnútroštátnym právom postúpi spory medzi členským štátom (alebo v závislosti od daného prípadu Európskou úniou alebo Euratom-om) a investorom druhého členského štátu na rozhodnutie príslušným súdom alebo správnym súdom, čo je zaručené na základe všeobecných princípov práva a dodržiavania základných práv zakotvených okrem iného v Charte základných práv Európskej únie,

ZDIEĽAJÚC spoločné porozumenie vyjadrené v tomto vyhlásení, že ustanovenie, ako je článok 26 Zmluvy o energetickej charte, preto nemohlo slúžiť v minulosti a nemôže slúžiť ani v súčasnosti či v budúcnosti ako právny základ pre rozhodcovské konania začaté investorom z jedného členského štátu, ktoré sa týkajú jeho investícií v inom členskom štáte,

OPAKUJÚC vyhlásenie č. 17, ktoré je pripojené k záverečnému aktu medzivládnej konferencie, ktorá prijala Lisabonskú zmluvu, a v ktorom sa pripomína, že zmluvy a právne predpisy prijaté Úniou na základe zmlúv majú prednosť pred právom členských štátov a že princíp prednosti predstavuje kolíznu normu v ich vzájomných vzťahoch,

PRIPOMÍNAJÚC, že v dôsledku uvedeného sa pri riešení akejkoľvek kolízie noriem môže medzinárodná dohoda, ktorá bola uzavretá členskými štátmi Európskej únie podľa medzinárodného práva, uplatňovať vo vzťahoch v rámci EÚ len v takom rozsahu, v akom sú jej ustanovenia zlučiteľné so zmluvami EÚ,

BERÚC DO ÚVAHY, že v dôsledku neuplatniteľnosti článku 26 Zmluvy o energetickej charte ako právneho základu pre rozhodcovské konania v rámci EÚ sa ani článok 47 ods. 3 Zmluvy o energetickej charte nemôže uplatňovať na vzťahy v rámci EÚ a nikdy to nebolo ani jeho cieľom,

BERÚC DO ÚVAHY, že v dôsledku neuplatniteľnosti článku 26 Zmluvy o energetickej charte ako právneho základu pre rozhodcovské konania v rámci EÚ by v prípade, že takéto rozhodcovské konania v rámci EÚ prebiehajú, mali signatári tohto vyhlásenia, ktorých sa tieto konania týkajú, či už ako odporcov alebo ako domovských štátov investora, navzájom spolupracovať s cieľom zabezpečiť, aby sa o existencii tohto vyhlásenia dozvedel dotknutý rozhodcovský súd, vďaka čomu bude môcť dospieť k primeranému záveru, že nie je príslušným súdom,

BERÚC DO ÚVAHY, že by sa okrem toho nemali registrovať ani žiadne nové rozhodcovské konania v rámci EÚ, a

VYJADRUJÚC SÚHLAS s tým, že ak napriek tomu dôjde k doručeniu oznámenia o rozhodcovskom konaní, signatári, ktorých sa toto konanie týka, či už ako odporcov alebo ako domovských štátov investora, by mali navzájom spolupracovať s cieľom zabezpečiť, aby sa o existencii tohto vyhlásenia dozvedel dotknutý rozhodcovský súd, vďaka čomu bude môcť dospieť k primeranému záveru, že článok 26 Zmluvy o energetickej charte nemôže slúžiť ako právny základ pre takéto konania,

BERÚC DO ÚVAHY, že zmiery a rozhodcovské rozsudky vydané v investičných rozhodcovských konaniach v rámci EÚ, ktoré už nie je možné anulovať či zrušiť a ktoré boli dobrovoľne splnené alebo vykonané s konečnou platnosťou, by sa však už nemali spochybňovať,

VYJADRUJÚC POĽUTOVANIE nad tým, že rozhodcovské súdy v rozhodcovských konaniach v rámci EÚ, ktoré boli začaté s odkazom na článok 26 Zmluvy o energetickej charte, už vydali rozhodcovské rozsudky spôsobom, ktorý je v rozpore s pravidlami Európskej únie a Euratom-u, že ich naďalej vydávajú a že by ich mohli stále vydávať, ako to uviedol vo svojom výklade aj Súdny dvor Európskej únie,

VYJADRUJÚC POĽUTOVANIE aj nad tým, že takéto rozhodcovské rozsudky sú predmetom exekučných konaní, a to aj v tretích krajinách, že v prebiehajúcich rozhodcovských konaniach v rámci EÚ, ktoré sú údajne založené na článku 26 Zmluvy o energetickej charte, rozhodcovské súdy neodmietnu svoju príslušnosť a právomoc a že rozhodcovské inštitúcie pokračujú v registrácii nových rozhodcovských konaní a nezamietnu ich ako zjavne neprípustné z dôvodu chýbajúceho súhlasu s rozhodcovským konaním,

BERÚC DO ÚVAHY, že z uvedeného dôvodu je potrebné výslovne a jednoznačne zopakovať jednotnú pozíciu Európskej únie a jej členských štátov prostredníctvom nástroja, ktorý opätovne potvrdzuje ich spoločné porozumenie výkladu a uplatňovania Zmluvy o energetickej charte, ako ju vykladá Súdny dvor Európskej únie, v rozsahu, v akom sa týka rozhodcovských konaní v rámci EÚ,

BERÚC DO ÚVAHY, že v súlade s rozsudkom Medzinárodného súdneho dvora z 5. februára 1970 vo veci Barcelona Traction, Light and Power Company Limited (Belgicko/Španielsko) (Správy MSD 1970, s. 3, body 33 a 35) a v zmysle vysvetlení Súdneho dvora Európskej únie v rozsudku Komstroy niektoré ustanovenia Zmluvy o energetickej charte majú upravovať dvojstranné vzťahy,

BERÚC DO ÚVAHY, že akýkoľvek takýto nástroj sa má preto týkať len dvojstranných vzťahov medzi Európskou úniou, Euratom-om a ich členskými štátmi a v širšom zmysle investorov z týchto zmluvných strán Zmluvy o energetickej charte, a že v dôsledku toho má toto vyhlásenie vplyv len na zmluvné strany, ktoré sa riadia pravidlami Európskej únie ako organizácie regionálnej hospodárskej integrácie v zmysle článku 1 ods. 3 Zmluvy o energetickej charte, a nemá vplyv na uplatňovanie práv ostatnými stranami Zmluvy o energetickej charte, ktoré im vyplývajú z uvedenej zmluvy, ani na plnenie ich povinností,

PRIPOMÍNAJÚC, že Európska únia a Euratom a ich členské štáty informovali ostatné zmluvné strany Zmluvy o energetickej charte o svojom zámere uzavrieť dohodu o výklade a uplatňovaní Zmluvy o energetickej charte,

BERÚC DO ÚVAHY, že Európska únia, Euratom a ich členské štáty takýmto spôsobom a v súlade so svojimi právnymi záväzkami podľa právnych predpisov EÚ a Euratom-u, ale bez toho, aby bolo dotknuté ich právo uplatňovať nároky, ktoré považujú za primerané v súvislosti s nákladmi, ktoré im vznikli ako odporcom v súvislosti s rozhodcovskými konaniami v rámci EÚ, zabezpečujú týmto úplné a účinné plnenie rozsudku Komstroy, nevykonateľnosť existujúcich rozsudkov a povinnosť rozhodcovských súdov okamžite ukončiť všetky prebiehajúce rozhodcovské konania v rámci EÚ, ako aj povinnosť rozhodcovských inštitúcií nezaregistrovať žiadne budúce rozhodcovské konania v rámci EÚ v súlade s ich príslušnými právomocami podľa článku 36 ods. 3 Dohovoru ICSID a článku 12 rozhodcovských pravidiel SCC a povinnosť rozhodcovských súdov vyhlásiť, že rozhodcovské konania v rámci EÚ nemajú právny základ,

S VEDOMÍM, že toto vyhlásenie by sa malo vzťahovať na rozhodcovské konania medzi investorom a štátom, do ktorých je zapojená Európska únia alebo jej členské štáty ako strany sporov v rámci EÚ na základe článku 26 Zmluvy o energetickej charte, podľa akéhokoľvek dohovoru alebo súboru pravidiel o rozhodcovskom konaní vrátane Dohovoru o riešení sporov z investícií medzi štátmi a občanmi druhých štátov (Dohovor ICSID) a rozhodcovských pravidiel ICSID, rozhodcovských pravidiel Rozhodcovského inštitútu Štokholmskej obchodnej komory (SCC), rozhodcovských pravidiel Komisie OSN pre medzinárodné obchodné právo (UNCITRAL) a rozhodcovského konania *ad hoc*,

BERÚC DO ÚVAHY, že v nadväznosti na toto vyhlásenie majú jeho signatári v úmysle formalizovať svoje spoločné porozumenie prostredníctvom viacstrannej zmluvy, ktorej znenie bolo prerokované a parafované signatármi tohto vyhlásenia na znak toho, že znenie je stabilné, a vynaložiť maximálne úsilie na to, aby vo vhodnom čase uložili svoje listiny o ratifikácii, schválení alebo prijatí danej zmluvy,

PAMÄTAJÚC, že ustanoveniami tohto vyhlásenia nie je dotknutá možnosť Európskej komisie alebo ktoréhokoľvek členského štátu predložiť vec Súdnemu dvoru Európskej únie na základe článkov 258, 259 a 260 ZFEÚ,

VZHĽADOM NA UVEDENÉ SKUTOČNOSTI EURÓPSKA ÚNIA A JEJ ČLENSKÉ ŠTÁTY (ĎALEJ LEN „SIGNATÁRI“)

VYHLASUJÚ, ŽE ZDIEĽAJÚ SPOLOČNÉ POROZUMENIE O NEUPLATNITEĽNOSTI ČLÁNKU 26 ZMLUVY O ENERGETICKEJ CHARTE AKO ZÁKLADU PRE ROZHODCOVSKÉ KONANIA V RÁMCI EÚ:

1. **Signatári týmto v záujme väčšej istoty opätovne potvrdzujú, že zdieľajú spoločné porozumenie výkladu a uplatňovania Zmluvy o energetickej charte, podľa ktorého článok 26 uvedenej zmluvy nemôže a ani nikdy nemohol slúžiť ako právny základ pre rozhodcovské konania v rámci EÚ.**

   Toto spoločné porozumenie sa zakladá na týchto prvkoch práva Únie:

   i. **výklad Súdneho dvora Európskej únie, podľa ktorého sa článok 26 Zmluvy o energetickej charte neuplatňuje a ani sa nikdy predtým nemal uplatňovať ako základ pre rozhodcovské konania v rámci EÚ, a**

   ii. **prednosť práva Európskej únie, pripomenutá vo vyhlásení č. 17 pripojenom k záverečnému aktu medzivládnej konferencie, ktorá prijala Lisabonskú zmluvu, ako pravidla medzinárodného práva upravujúceho kolíziu noriem v ich vzájomných vzťahoch, v dôsledku čoho sa článok 26 Zmluvy o energetickej charte v žiadnom prípade neuplatňuje a ani sa nemohol uplatňovať ako základ pre rozhodcovské konania v rámci EÚ.**

2. **Signatári v záujme väčšej istoty opätovne potvrdzujú, že zdieľajú spoločné porozumenie, že v dôsledku neexistencie právneho základu pre rozhodcovské konania v rámci EÚ podľa článku 26 Zmluvy o energetickej charte sa ani článok 47 ods. 3 Zmluvy o energetickej charte nemôže a ani nikdy nemohol uplatňovať na takéto konania. Článok 47 ods. 3 Zmluvy o energetickej charte preto nemohol mať v tejto súvislosti žiadne právne účinky vo vzťahoch v rámci EÚ, keď signatár odstúpil od Zmluvy o energetickej charte pred týmto vyhlásením, a nebude mať právne účinky vo vzťahoch v rámci EÚ ani vtedy, keď signatár odstúpi od Zmluvy o energetickej charte po tomto vyhlásení.**

3. **V záujme väčšej istoty treba uviesť, že signatári vyhlasujú, že v súlade so spoločným porozumením vyjadreným v odsekoch 1 a 2 a bez toho, aby bolo dotknuté toto spoločné porozumenie, sa článok 26 Zmluvy o energetickej charte neuplatňuje ako základ pre rozhodcovské konania v rámci EÚ a že v tejto súvislosti článok 47 ods. 3 Zmluvy o energetickej charte nemá právne účinky vo vzťahoch v rámci EÚ.**

4. **Odsekmi 1 až 3 nie je dotknutý výklad a uplatňovanie iných ustanovení Zmluvy o energetickej charte, pokiaľ sa týkajú vzťahov v rámci EÚ.**

Vyhotovené v Bruseli v jedinom pôvodnom vyhotovení v anglickom, bulharskom, českom, dánskom, estónskom, fínskom, francúzskom, gréckom, holandskom, chorvátskom, írskom, litovskom, lotyšskom, maďarskom, maltskom, nemeckom, poľskom, portugalskom, rumunskom, slovenskom, slovinskom, španielskom, švédskom a talianskom jazyku

dňa 26. júna 2024.